

Tizenkét kilométeres barlangrendszer

Csodálatos világ a budai Várhegy alatt

Kevesen tudják, hogy a budai Várban, az Uri utca egyik vasajtós pincelejárata *Európa egyedülálló barlangrendszeréhez* vezet. Nincs még egy város a kontinensen, mely alatt ilyen régi, összefüggő kazamatarendszer húzódna.

A jégkorszak szülte

Az ismeretlenség egyik oka természetesen az is lehet, hogy a barlang csak *vasárnaponként* tekinthető meg. Bemutató-sáf a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Vár-barlang bizottsága végzi — *társadalmi munkában*. Geológusok, hidrológusok, mérnökök, diákok — köztük dr. Vámosi György, az UVATERV mérnöke, a *Barátosi* család (apa és két fia), akik „civilben” geológusok, tanárok, és a Szabó József Geológiai Technikum tanulói — kilenc éve vállalták el ezt az érdekes munkát, és végzik az év minden vasárnapján.

A több mint *tizenkét kilométer hosszú* barlangrendszernek csupán egytized részét jártuk végig.

A töredezett lépcsőfokokon alacsony bolthajtású alagútba jutottunk, ahol megcsapott bennünket a páradús, de mégis kellemes levegő. A barlangban ugyanis mindig 14—16 C-fok a hőmérséklet, és a páratartalom télen-nyáron eléri a 98 százalékot.

Műanyag tablók tájékoztatnak az egyik teremben a barlang keletkezéséről. Kialakulása a legutóbbi *jégkorszak idejére* tehető. A mocsár alól több mintegy egy kilométer mélyről hévizek török fel, üregeket mostak a talajban, s ezekben az idők folyamán *mész* rakódott.

Szeretnénk itt, a föld alatt egy skanzenet berendezni; minden magyarországi és több külföldi barlangból ide hoznák a jellegzetes képződményeket, maradványokat. E törekvés eredményeivel több teremben már találhozhattunk is: maketten mutatják be a neandervölgyi ősember szerszámain, a híres barlangrajzokat, és néhány igazi cseppkövet a baradly, pálvölgyi, sátrókőpusztai, szemlőhegyi és esztramos-hegyi barlangokból.

A mészőfalú folyosókon, termekben gótikus alátámasztó faragott oszlopokat a XI—XII. századból, a török építészetre jellemző falakat a XVI. századból, középkori bolthajtásokat, kapukat láthatunk.

A halász bosszúja

A barlangrendszeret tulajdonképpen a *tatárjárás után* fedezték fel, de a hagyományok szerint már 1222-ben ismerték. A *legenda* szerint egy halász, akinek elrabolták a feleségét, ide csalta be az ellenséget, és százötvenet megölt közülük.

A felfedezés *hiteles* története a következő: IV. Béla király parancsot adott ezen a helyen várépítésre és a vízellátáshoz *kutakat* fúrtak. Így bukkantak rá a kisebb-nagyobb üregekre a mészőköreteg

alatt. (Jelenleg is 81 használható kristálytiszta vízű kút van a barlangrendszerben.) Akkoriban szőlőskertek voltak a Várhegy környékén: a barlangot *borospincéknek* használták egészen a török hódításig.

A barlangban található a budai pasák volt *börtöne*. Egyik kürtőből a Ruszwum-cukrászda pincéjébe lehet jutni.

Mindegyik kútnak külön története van. Az úgynevezett háremkútba az engedetlen nőket vetették. Fölötte volt a pasa háreme, s feltárásakor több női csontvázat találtak a kútban.

A budai építkezések törmelékei lassan elzárták a barlangot, nem is használták egészen 1930-ig. A legendák, persze, másként is vallanak: itt bujdosnak a szabadságharc és a Tanácsköztársaság után az üldözött hazafiak.

1930-ban *Kadic Ottokár* természettudós és *Kessler Róbert* hidrológus kezdte meg a barlang újabbkori feltárását. 1935-ben azután a közönség előtt is megnyitották a barlang első szakaszát.

A háborúban a náci erődítményt akartak itt kiépíteni. Az ostrom alatt *több tízezer fasiszta* húzódott meg a barlangban. 1945. február 12-éről 13-ára virradó éjjel próbálták meg a kitörést az ostromgyűrűből, sikertelenül.

Hivatalos gondozás kellene

Az állandóan csöpögő karsztvíz, a különböző források és a bombázások miatt megrepedezett a barlangrendszer, veszélybe került az egész budai Vár. Ezért az 50-es években stabil beton- és téglafalrendszert építettek ki, így alakult ki a mostani szabályos alagutak képe.

A vajatokban, alagutakban különböző formákat alkotott a meleg hévíz a mész-kőben. Legnevezetesebb *Samu*, a barlang öre — egy *oroszlánra* emlékeztető mész-kőképződmény. Nehány helyen most is alakulnak cseppkövek — csengő hangú „szalmacseppkő”-függönyök.

A járatok feltárásánál meglelték a *Duna kavicsteraszát*, azt a részt, ahol régen a *folyómeder* volt. Geológiai és történelmi szempontból egyaránt érdekességnek számítanak a gömbüstök, a borsókó-képződmények, amelyek elrendeződéséről az ősembernek bűvőhelyeire lehet következtetni. A mész-kőben egyébként több *pattintott kőszerszámra* és *mammutfogmaradványra* találtak.

A sok érdekes lelet azonban *nincs biztonságban*. A barlangrendszernek még jó néhány feltáratlan bejárata van. Lelkiismeretlen emberek rendszeresen lejárnak a föld alá és letérdelik a cseppköveket, megrongálják a kőzeteket, ledöntik a járatokat. Bizony, jó lenne, ha ezt a természettudományi és idegenforgalmi szempontból egyformán érdekes barlangot több hivatalos szerv is gondozná.

Bossányi Katalin